

Politiek in Praktijk: het nieuwe kabinet

Korte toelichting

Tijdens deze werkvorm bespreek je aan de hand van foto's en afbeeldingen met leerlingen de gebeurtenissen tussen de verkiezingen en de installatie van het nieuwe kabinet Jetten. Vervolgens ervaren de leerlingen door het spelen van een kort rollenspel dat de ministers in het nieuwe kabinet plannen maken, maar dat de volksvertegenwoordigers in de Tweede en Eerste Kamer beslissen welke plannen er worden uitgevoerd. Je eindigt de les met een paar quizvragen ter herhaling van de kennis.

Leerdoelen

- De leerlingen begrijpen grofweg hoe in Nederland na Tweede Kamerverkiezingen een nieuw kabinet tot stand komt.
- Leerlingen kunnen uitleggen hoe een wet tot stand komt, waarbij ze weten wat de rollen zijn van de ministers, de Tweede kamer en de Eerste Kamer.
- De leerlingen kennen enkele ministers uit de nieuwe regering en weten wie de nieuwe minister-president is.
- De leerlingen weten dat elke ministers over een specifiek onderwerp gaat.
- De leerlingen hebben ervaren dat de volksvertegenwoordigers de macht hebben in Nederland: zij beslissen of ministers hun plannen mogen uitvoeren.

Duur

45 minuten

Benodigheden

- PowerPoint 'Het nieuwe kabinet'
- Zelfgemaakte naambordjes 'Minister', 'Tweede Kamer' en 'Eerste Kamer'. Dit kan op een dubbelgevouwen A4-vel.
- Optioneel onderdeel: zeven grote kaarten met de stappen van het wetsproces: Van Probleem naar Oplossing. Print de kaarten bij voorkeur in kleur en op A3-papier.

Tip: vanaf eind februari 2025 is een interactieve foto van de nieuwe regering op het bordes beschikbaar op <https://regering.tools.prodemos.nl/>.

Stappenplan

Van verkiezingen tot kabinet Jetten

Dia 1 t/m 10

1. Vertel dat er een nieuw kabinet is: kabinet-Jetten. Vraag wat de leerlingen hierover gehoord hebben in het nieuws.
2. Vraag de leerlingen of zij weten hoe vaak de Tweede Kamerverkiezing normaal gesproken plaatsvindt. Bespreek dat dat deze keer eerder was dan normaal, doordat het vorige kabinet niet meer goed met elkaar kon samenwerken.
3. Benoem dat er daarom op 29 oktober 2025 een verkiezing voor de Tweede Kamer plaatsvond.
4. Na de verkiezingen werd bekend hoeveel stemmen iedere partij had gekregen. Daarmee wisten we ook hoeveel Kamerleden iedere partij zou krijgen. Dit is belangrijk omdat Tweede Kamerleden beslissingen nemen over Nederland. Een plan kan alleen doorgaan als meer dan de helft – een **meerderheid** dus – van de Kamerleden vóór dat plan stemt.
5. Stel enkele aanvullende vragen aan de leerlingen, zoals:
 - a. Hoeveel Tweede Kamerleden hebben we in Nederland?
Antwoord: 150
 - b. Hoeveel Tweede Kamerleden moeten vóór een plan stemmen voordat het mag worden uitgevoerd?
Antwoord: 76
 - c. Welke partij kreeg de meeste stemmen bij de verkiezing?
Antwoord: D66. Zij hebben nu 26 Tweede Kamerleden.

Bespreek dat dat veel Tweede Kamerleden zijn, maar nog lang geen 76. Dat betekent dat de grootste partij dus niet in haar eentje kan beslissen wat er in Nederland moet gebeuren. Partijen moeten samenwerken om samen een meerderheid te hebben in de Tweede Kamer. En die meerderheid is nodig als partijen willen dat hun plannen goedgekeurd worden in de Tweede Kamer.

6. Om te kunnen samenwerken moeten partijen afspraken met elkaar maken over wat ze samen willen bereiken. Deze keer hebben D66, de VVD en het CDA afspraken met elkaar gemaakt.
7. Dat betekent dat deze drie partijen, die allemaal hun eigen ideeën hadden tijdens de verkiezing, nu tot één voorstel voor Nederland moesten komen. Dat betekent dat partijen zich soms aan elkaar moeten aanpassen. Dat is de drie partijen gelukt.
8. Op deze dia staan een aantal van de nieuwe plannen. Deze plannen staan nu op papier. Nu moeten de drie partijen de komende jaren gaan zorgen dat dit ook allemaal geregeld wordt.
9. De **ministers** zijn degenen die dit moeten gaan doen. Elke ministers is voor één onderwerp verantwoordelijk. Zo is er bijvoorbeeld een minister voor het onderwijs, een minister voor zorg en een minister voor veiligheid. Sommige onderwerpen zijn te groot voor de minister alleen. Voor zulke onderwerpen is er dan ook een **staatssecretaris**. Alle ministers en staatssecretarissen

samen noemen we het **kabinet**. De ministers en staatssecretarissen komen allemaal uit de drie partijen die afspraken met elkaar hebben gemaakt.

10. Vertel dat deze gebouwen in Den Haag staan. Veel van de hoge gebouwen zijn ministeries. Dat zijn de gebouwen waar ministers en staatssecretarissen werken. Het kabinet kan nu dus, met alle ambtenaren die in deze gebouwen werken, aan de slag om plannen uit te werken en voor te leggen aan de Tweede en de Eerste Kamer. D66, de VVD en het CDA hebben namelijk plannen gemaakt, maar de Tweede en de Eerste Kamer gaan beslissen of die plannen ook worden uitgevoerd. Vertel dat jullie dit samen ook gaan doen.

Rollenspel

Dia 11 t/m 13

1. Vertel dat je de leerlingen gaat benoemen tot de allerbelangrijkste functie in de Nederlandse politiek: als volksvertegenwoordigers in de Eerste en Tweede Kamer! Verdeel alle leerlingen in deze groepen, waarbij je ongeveer dubbel zoveel leerlingen lid van de Tweede Kamer maakt als van de Eerste Kamer. Laat de leerlingen per groep bij elkaar zitten en geef hen een naambordje om bij hun groep te plaatsen. Ga zelf achter een bordje 'minister' zitten.
2. Vertel dat jij de nieuwe minister van Justitie en Veiligheid bent: David van Weel. Je wilt de Tweede en Eerste Kamer een plan voorleggen om geweld in voetbalstadions te verminderen. Voetbalfans en de rest van de samenleving hebben nu te vaak last van hooligans die geweld gebruiken tijdens of na voetbalwedstrijden. Het plan is daarom dat voetbalclubs een boete moeten gaan betalen als de politie moet ingrijpen in stadions. Je hoopt dat de clubs hierdoor meer gaan doen om geweld te voorkomen.
3. Laat de leerlingen die de Tweede Kamer spelen nu door middel van handopsteken stemmen over het plan van de minister. Tip: als je tijd hebt, kun je hen eerst onderling laten discussiëren (debat in de Tweede Kamer) en vragen laten stellen aan de minister.
 - Stemt een meerderheid van de leerlingen vóór? Laat dan weten als minister daar erg blij mee te zijn en te hopen dat de leden van de Eerste Kamer ook vóór zullen stemmen. Ga naar **stap 4**.
 - Als een meerderheid van de leerlingen tegen stemt, laat je als minister weten dat erg jammer te vinden. Zelf vond je het als minister een goed idee. Maar de volksvertegenwoordigers zijn in Nederland de baas, dus het voorstel gaat de prullenbak in. De Eerste Kamer hoeft er dan ook niets meer van te vinden, want zowel de Tweede als de Eerste Kamer moeten het in meerderheid een goed idee vinden. Ga naar **stap 5**.
4. Als een meerderheid van de leerlingen tegen het huidige voorstel is, maar ze met goede ideeën komen hoe ze het wél willen, pas dan je voorstel aan en breng het aangepaste voorstel opnieuw in stemming. Als een meerderheid nu wel vóór stemt, ga dan naar stap 4. Als een meerderheid opnieuw tegen stemt, laat je als minister weten dat erg jammer te vinden. Zelf vond je het als minister een goed idee. Maar de volksvertegenwoordigers zijn in Nederland de baas, dus het voorstel gaat de prullenbak in. De Eerste Kamer hoeft er dan ook niets meer van te vinden, want zowel de Tweede als de Eerste Kamer moeten het in meerderheid een goed idee vinden. Ga naar

de nabespreking, of verander snel in de minister van Gezondheid (Sophie Hermans) en stel een nieuw plan voor aan de Tweede Kamer: gratis schoolfruit op alle basisscholen en middelbare scholen.

5. Als de leerlingen die de Tweede Kamer spelen hebben voorgestemd, laat dan nu de leerlingen die de Eerste Kamer spelen stemmen.
 - a. Stemt een meerderheid van de leerlingen vóór? Geef dan aan heel blij te zijn dat ook de Eerste Kamer het plan een goed idee vindt. Jij zal nu als minister gaan zorgen dat het plan wordt uitgevoerd.
 - b. Als een meerderheid van de leerlingen tegen het voorstel stemt, geef je aan dat erg jammer te vinden. Zelf vond je het als minister wel een goed idee. Maar zowel de volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer als in de Eerste Kamer moeten het een goed idee vinden, dus het voorstel gaat de prullenbak in.
6. Bespreek het rollenspel met de leerlingen na. Denken ze dat het in het echt ook zo gaat? Wat zou er hetzelfde gaan en wat zou er in het echt anders gaan?
7. Controleer met vragen of de leerlingen hebben begrepen dat de ministers heel belangrijk werk doen (plannen bedenken en ze uitvoeren als het plan is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer), maar dat de ministers niet de baas zijn in Nederland. De volksvertegenwoordigers zijn de baas; zij beslissen of ministers hun plannen mogen uitvoeren.

Optioneel: van probleem naar oplossing (herhaling kennis)

Dia 14

1. Geef aan dat de leerlingen net ervaren hebben hoe de Tweede en Eerste Kamer mogen beslissen over plannen. Nu gaan ze een oefening doen om te kijken of ze het goed onthouden hebben.
2. Laat de leerlingen zelf een probleem bedenken waar de landelijke politiek wat aan zou kunnen of moeten doen. Laat de leerlingen het probleem uit hun eigen voorbeeld toelichten. Vraag ze ook met een mogelijke oplossing te komen voor het probleem. Komt er vanuit de klas geen voorbeeld? Dan kun je eventueel het volgende voorbeeld gebruiken:
 - Probleem: veel jongeren gebruiken vapes of roken sigaretten en dat is erg schadelijk voor de gezondheid.
 - Mogelijke oplossing: je mag pas vanaf je 21 jaar vapes en sigaretten kopen.
3. Vraag zeven leerlingen om naar voren te komen. Geef ieder van hen een van de zeven kaarten met de stappen van het wetsproces.
4. Vraag nog twee leerlingen om naar voren te komen. Zij mogen de zeven leerlingen met de kaarten in de juiste volgorde zetten.
5. Als alle kaarten volgens het tweetal in de juiste volgorde staan, vraag je de overige leerlingen of de volgorde zo klopt. Vraag een toelichting als iemand vindt dat het niet klopt. Sta wijzigingen toe totdat de volgorde juist is.
6. Vraag wie aan de hand van deze kaarten het hele verhaal van een probleem naar een oplossing kan vertellen. Kies één leerling uit om dit te doen. Het is leuk om het zelfgekozen voorbeeld als

leidraad te nemen voor de uitleg. Zorg dat ter sprake komt dat een **meerderheid** van de Tweede en Eerste Kamer vóór het voorstel moet stemmen.

7. Bespreek (kort) het voorbeeld na en geef een toelichting op de situatie.

Afsluitende quiz

Dia 15 t/m 20

1. Stel ter afsluiting van de les nog twee vragen. De vragen staan geïllustreerd in de PowerPoint.
 - a. Vraag 1: Wie is de baas in Nederland?
Antwoordopties: De koning, de regering of de Tweede en Eerste Kamer (samen)? Juist antwoord: De Tweede Kamer + de Eerste Kamer.
 - b. Vraag 2: Wie is de minister-president van Nederland?
Antwoordopties: Dick Schoof, Rob Jetten of Mark Rutte
Juist antwoord: Rob Jetten
2. Hopelijk hebben de leerlingen de antwoorden goed en kun je ze oprecht complimenteren met hun kennis over de politiek!